СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LIII. Ч. 21. НЮ ЙОРК і ДЖЕРЗІ СИТІ, вівторок, 30-го січня 1945. No. 21 NEW YORK and JERSEY CITY, Tuesday, January 30, 1945. VOL. LIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

ВОЄННА РАДА ПРАЦІ ЗАКЛОПОТАНА СУДОВИМ РІШЕННЯМ У СПРАВІ ВОРДА

ВАШИНГТОН. — Ще в пятницю 27. січня проголосив федеральний суддя Филип Л. Соливан у Шікаґу, що президент не мав права перебрати під військову адміністрацію торговельне підприємство Монтґомері Ворда тому, що воно не є продукційним підприємством, а торговельним, отже закон не дає президентови права посягати по такі підприємства на підставі воєнних повноластей.

Це рішення викликало в столиці і серед урядових кол загалом занепокоєння, що інші подібні зарядження президента можуть вважатися за неконституційні, а коли так, то майже ціла урядова політика в робітничих справах учасі війни не має конституційної підстави.

Воєнна Рада Праці, яка саме керує наладнанням робітничих відносин у теперішному часі, просто перестрашена можливістю, що робітничі організації можуть перешкодити у виконанню воєнної програми тим, що можуть викликати страйки. Тому Воєнна Рада Праці звертається тепер до конгресу за ратунком, а саме, щоб конгрес чимскорше ухвалив додаткові повновласти для президента, на підставі яких він міг би перебирати під владу уряду всі підприємства, де зайдуть непорозуміння між управою і робітниками. — Покищо ґенеральний прокуратор Френсис Бидл приготовляє відклик до вищого федерального суду від рішення судді Соливана. Колиб вищий суд зніс присуд першої інстанції, тоді, очевидно, уряд дальше буде адмініструвати підприємством Монтґомері Ворда.

ВОЛЕС НАДІЄТЬСЯ НА ВІДКЛИК ДО НАРОДУ.

ВАШИНГТОН. — Рішення сенатської Торговельної Комісії, щоб відділити установу Ріконстрокшен Файненс Корпорейшен від депардаменту торгівлі і не затвердити назначення Генрія А. Волеса на секретаря торгівлі, викликало здивування в деяких колах, а головно в самого кандидата на секретаря. Він надіється, що повний сенат змінить рішення комісії, одначе приготовляє вже кампанію проти можливого некорисного для нього рішення сенату. Він плянує виголосити по радіо і на зібраннях низку промов на тему: „Звичайна людина у протиставленню до капіталізму".

ЗАСТРІЛИЛИ ВОРОГА ГАЗАРДОВОЇ ГРИ.

БОФАЛО (Ню Йорк). — На сніжнім насипі при Ривер Стріт найшла поліція тіло Едварда Поспіхаля, якого, за переконанням поліції, замордували ґенґстери, що віддаються газардовій грі („ґемблерству"). Медичний знавець ствердив, що Поспіхаль дістав 4 стріли в голову. Директор міської поліції взвав всіх полисменів і детективів, щоб вони працювали 24 години на добу для винайдення злочинців.

Поспіхаль був знаний як завзятий ворог грачів від 1941. р. Він на власну руку підняв проти них нагінку і домагався помочи поліції. Кілька разів йому вдалося притримати банду грачів. Останньої середи його арештувала поліція за надто настирливе домагання виконати рейд на одну нору гри, але його випустили за зложенням кавції.

ТРИ І ЧВЕРТЬ БІЛІОНІВ ДЛЯ РОДИН ВОЯКІВ.

НЮАРК (Ню Джерзі). — З головної кватири Бюра Добродійства для Залежних виплачено 3,250,000,000 долярів за останній рік як платню на утримання родин вояків, що остаються в службі. Щоб виплатити ці допомоги на втримання, треба було виписати 59,000,000 чеків для родин трьох і пів мільонів вояків. На утриманню остає 6,450,396 осіб. Між ними є 2,485,908 жінок, 1,738,897 дітей, а 1,696,028 родичів. Крім цього дістають ще платні браття, сестри, розведені жінки й інші свояки. З поштового уряду в Нюарку іде до Ню Йорку кожного місяця 83 вантажних троків з виписаними чеками. Звідти їх розсилають по всім усюдам, по Америці й поза нею.

КОМІСІЯ ДЛЯ ВТРИМАННЯ РІВНОСТИ РАС ПРИ РОБОТІ.

ОЛБЕНІ (Ню Йорк). — Тимчасова Стейтова Комісія Проти Різниці Рас проголосила звіт і домагання, щоб стейт Ню Йорк покликав до життя постійну комісію з 5 членів для поборювання різниці рас і релігій при приниманню до праці наємців. Комісія малаб право накладати кари на тих, хто провиниться постановам проти рівности рас і релігій. Відповідний законопроект буде зголошений в обох палатах стейтової леґіслятури цими днями. Це буде небувале досі змагання законною дорогою ввести практичне приноровлення засади рівноправности та знести упередження одних груп проти других.

ПІВЧВЕРТА БІЛІОНА ДОЛЯРІВ ПОТРІБНО НА ДОПОМОГУ ДЛЯ КИТАЮ

ВАШИНГТОН. — Краєве Товариство для Плянування перевело студію над положенням населення Китаю і прийшло до висновку, що для виповнення допомогової програми потрібно три з половиною біліони долярів. Із цієї суми 37 відсотків, тобто близько один біліон прийде з ЮНРРА, а решту мусить вистаратися самий китайський уряд.

Звіт згаданого товариства виказує, що потреби Китаю під цим оглядом нескінчені і їх не можна заспокоїти дорогою гуманітарних складок. Єдиний спосіб на цю нужду це переміна китайського способу господарки так, щоб населення само собі могло допомагати.

СЕРБСЬКИЙ ЕПИСКОП ПРОПОВІДУЄ ЄДНІСТЬ ЦЕРКОВ

НЮ ЙОРК. — Сербський православний епископ Злучених Держав і Канади Кир Діонізій виголосив у неділю, 28. січня, проповідь в англіканській протестантській катедрі св. Йоана Богослова, а в ній порушив справу злуки християнських церков. „Це справді надлюдське зусилля, щоб злучити розділену церкву на землі" — говорив епископ — „або хочби викликати напрям духового християнського співділання між великими християнськими церквами та між її схизматицькими галузями, але Дух Святий і Ісус Христос кличуть до єдности".

Епископ згадав також, що Рух з Оксфорду і Конференція в Ламбет дали товчок до відновлення руху за єдність церкви, який розпочався ще в 16. століттю.

Епископ Діонізій відправив теж Службу Божу в церкві св. Сави, де відбувалося свято патрона церкви і наділив пароха церкви правом носити золотий хрест „ставрос". При цій нагоді виголосив епископ патріотичну проповідь до сербів, взиваючи їх до молитви за успіх праці короля Петра.

ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ ВИСИЛКИ ГАЗЕТНОГО ПАПЕРУ ДО ФРАНЦІЇ

ВАШИНГТОН. — Члени Комітету палати репрезентантів, які переводили слідство в справі недостачі паперу в Америці, внесли протест до стейтового департаменту проти висилання газетного паперу до Франції. Вони покликалися на вістки, начеб упродовж місяця приготовлялася висилка 5,000 тон паперу з Америки до Франції. „Чому Франція має забирати папір з Америки, віддаленої 3,000 миль, коли таки побіч неї є повно паперу в Швеції, Фінляндії та в Росії?" — запитують конґресмени.

У Парижі ведуться переговори в справі наближаючоїся конференції трьох потуг

ЛОНДОН. — Як газети догадуються загально, в Парижі ведуться тепер переговори між американськими й британськими представниками щодо надходячої конференції Рузвелта, Черчила й Сталіна. Покінчивши переговори з британським урядом американські представники будуть у тій справі говорити й з урядом Де Ґола.

Ґазети припускають, що Аліянти певно будуть старатися найти якусь розвязку для пекучого польського питання. Щоби ні Америка й Британія не відступали від свого визнання лондонської ґрупи, а Росія від свого визнання люблинської, відай запропонується полякам утворення третього уряду, який потім дістав би визнання всіх трьох великих потуг. У цій комбінації вирішальну ролю відограє відай польська селянська партія з Міколайчиком на чолі.

ЧЕРВОНА ОФЕНЗИВА ПОШИРЯЄ ТЕРИТОРІЮ ЛЮБЛИНСЬКОГО УРЯДУ

ЛОНДОН. — Люблинське радіо сповістило, що польська границя сягає вже до ріки Одри. Мовляв, „Червона Армія тепер визволяє Польщу й історичні польські краї Східної Прусії й Шлеску.. Вже недалекий той час, коли наші словянські браття, що від століть терпіли від німецького ярма, повернуться до своєї історичної батьківщини".

НЕ ХОЧУТЬ ОБЄДНАННЯ З КОМУНІСТИЧНИМИ ГРУПАМИ

ПАРИЖ. — Так званий Рух Національного Визволення відбув тут свій перший національний конґрес. Радив через три дні. Одною з головних проблем, до котрого забирало слово 60 бесідників, було питання, чи обєднуватися цій організації з подібною комуністичною організацією, що зветься Національним Фронтом. Іншим питанням було відношення до уряду Де Ґола.

Остаточно конґрес рішив поперти уряд Де Ґола та не обєднуватися з комуністичною організацією. Зірвання з комуністичною організацією мотивовано тим, що комуністи втратили свій революційний характер та забули на свої обовязки як члени організацій опору. Конґрес схарактеризував свій рух як рух політичної реформи, що змірює до усуспільнення господарки й кредиту, себто заявив себе соціялістичним.

ЗАСУДИЛИ НА СМЕРТЬ РЕҐЕНТА БОЛГАРІЇ

ЛОНДОН. — Каже Швайцарське Радіо, що спеціяльний трибунал у болгарській столиці Софії засудив на смерть принца Кирила, бувшого реґента Болгарії. Йому закидували жерстокість супроти болгарських патріотів, злочини проти Обєднаних Держав, співпрацю з державами Осі та відкладання остаточного зриву Болгарії з Німеччиною.

ЩОБ ОГРІТИ РУКИ В ЧАСІ МОРОЗУ.—Серед буревіїв і сильної студені приходилось американським воякам відбивати німецьку офензиву в Бельгії. На образку бачимо американських артилеристів, що ґріють померзлі руки. Довкола них велика купа порожніх артилерійських стрілен. Це одно вказує на те, що боротьба була завзята, коли стільки вистріляно з одного малого місця.

ЧЕРВОНА АРМІЯ ЗАНЯЛА КАТОВИЦІ І МЕМЕЛЬ

ЛОНДОН. — Червона Армія ще наступає вперед нездержно. До понеділка вона докотилася на віддаль 109 миль від Берліна, довершила заняття багатого вуглевого басену на Шлеску, що концентрується довкола Домброви, та заняла там важні комунікаційні й промислові міста Катовиці й Бойтен. На найдальше на північ висуненому крилі вона заняла балтійський порт Мемель, за посідання котрого сперечалися довго Німеччина й Литва, а котрий Гітлер остаточно Литві забрав. Найбільше дймаючою з тої страти для Німеччини є певно втрата Домброви, в околиці котрої Німеччина добувала одну пяту частину всего свого припасу вугля.

Совєтський уряд кинув у бої проти Німеччини вже осьму з ряду армію; з цього можна вносити, що Совєтський Союз має тепер у полі проти Німеччини коло 4 міліони вояків.

Червона Армія за один день заняла коло 400 місцевостей у Польщі та обійшла Познань, останнє велике польське місто, ще не забране від німців. Російські війська в центрі вдираються вже в Бранденбурґію, німецьку провінцію, котрої столицею є Берлін. Там вони заняли місто Пневи, що лежить 27 миль на захід від Познані й 109 миль на схід від Берліна.

Посунення совєтських військ у Східній Прусії ставлять у важне положення всю німецьку армію в тій частині фронту. Кенігсберґ, столиця Східної Прусії, окружена з північної й півдня, горить великими пожарами, що повстали від обстрілу артилерії й літаків.

Ще до захоплення Шлеску Червоною Армією німецьке радіо заявляло, що німецька команда рішилася не боронити далі цеї провінції, а донесення зо Шлеску кажуть догадуватися, що німецький уряд приказав знищити всі промислові припаси в пляні „смаленої землі".

НАСТУП АЛІЯНТІВ НА ЗАХОДІ НА ЦІЛІЙ ЛІНІЇ.

ГОЛОВНА КВАТИРА АЛІЯНТСЬКИХ СИЛ. — Аліянтські війська на західному фронті поступали наперед цілою лінією.

Перша Американська Армія заскочила ворога офензивою підчас сніговіці, йдучи наперед на німецькі позиції снігами, що сягали воякам по пояс. Вона прогнала ворога з чотирьох більших міст в околиці Сан Віту.

Третя Армія посунулася наперед 4 милі. Французька Перша Армія досягнула в своїм наступі Кольмарського каналу на просторі півтретя милі, а Друга Британська Армія поширила свої лінії на західному березі ріки Руру.

ЮВИЛЕЙНИЙ РЕЙД НА НІМЕЧЧИНУ.

ЛОНДОН. — Восьма Повітряна Сила відсвяткувала свої треті народини великим рейдом по Німеччині. Тисяча бомбовиків і 250 боєвиків узяло участь у тому рейді, підчас котрого скинено 3,000 тон бомб на фабрики бензолю коло Дортмунду та залізничі приспосіблення в околиці Кельну й Дуїсбурґу.

Британські літаки, як звичайно віччю, били зо суботи на неділю по Берліні.

НІМЕЧЧИНА ЛАГОДИТЬСЯ ПОКИДАТИ НОРВЕҐІЮ.

ЛОНДОН. — Німецька Новинкарська Аґенція сповістила, що Гітлер відбув важні конференції з Відкуном Квіслінґом, націстичним ставлеником у Норвеґії. У дипльоматичних кругах припускають, що Гітлер заявив Квіслінґові, що Німеччина не може довше держатися в Норвеґії та що вона мусить покинути Квіслінґа на його власні сили.

Зо Стокгольму, столиці Швеції, приходять вісти, що Гітлер певно збирається починати нову мирову офензиву, бо Ґестапо не вибуває з репресіями проти родин німецьких генералів, що з російського полону виступили зо закликом до німців повстати проти Гітлера.

СУБМАРИНИ ТОПЛЯТЬ ЯПОНСЬКІ КОРАБЛІ.

ВАШИНГТОН. — Американські підводні човни затопили, за заподанням департаменту фльоти, 21 кораблів, між ними один легкий кружляк.

Ці останні втрати, що разом виносять 100,000 тон, довершують ворожі втрати на півшеста міліона тон.

ПОСТУП ОФЕНЗИВИ НА ЛЮСОНІ.

АЛІЯНТСЬКА КВАТИРА НА ЛЮСОНІ. — Американські війська на острові Люсоні захопили місто Анхелес з його 4 летницями. Добуто його по цілоденнім завзятім бою.

На летнищу Кларка американці забрали японцям поважні припаси воєнних матеріядів, між іншим 200 нових літакових машин.

Американці заняли теж місто Розаріо, що вважалося ключем японської оборони.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
Число з суботи (з англійською частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

"РУСЬКЕ ПИТАННЯ"

Небагато часописів зазначило своє становище до того замітного факту, що совєтський уряд видимо піддержує агітацію певної частини населення Карпатської України за прилучення країни до Совєтського Союзу. З тої власне причини замітним являється голос ліберального нюйорського тижневика "New Republic" у статті під наголовком "The Ruthenian Question".

Цей журнал передусім не є зовсім певний, чи домагання „підкарпатських русинів" приєднатися до Совєтського Союзу радше як до відбудованої Чехословаччини є щире; видно, що часопис бачить зовсім поважні аргументи за останній вибір. Далі журнал вважає це фактом, що совєтський уряд підохочує це ірредентистичне домагання, і якщо в щось сумнівається, то хіба в те, який мотив заставляє совєтський уряд до такої політики. „Нью Републик" догадується, що відай Сталін готов повестися грубо навіть зо своїми приятелями, з котрих чеський президент, д-р Бенеш, є одним з найщиріших. Можливо, каже „Нью Републик", що Сталінови доїдає, що чеськословацький уряд відкладає визнання попираного Москвою тимчасового уряду Польщі, але можливе теж, що Сталін, висуваючи територіяльні претенсії до Чехословаччини, випробовує приязнь пана Бенеша. Очевидно, не легко рішити між такими двома можливостями, але колиб приняти другу можливість, висунену тим журналом, то це була би не тільки проба для пана Бенеша, але одночасно, і то хто-зна, чи не більша, для тих діячів Карпатської України, що тепер ведуть пропаганду за прилучення Карпатської України до совєтської.

Каже наконець „Нью Републик", що донесення з Лондону вказують, що чеськословацький уряд, ідучи все за реальною політикою, не буде підносити поважних закидів проти думки прилучення Карпатської України до Совєтського Союзу; якби так було, то Сталін, переконався би, що д-р Бенеш йому вірний „приятель". Проти такого прилучення одначе самий „Нью Републик" підносить принципіяльний закид, питаючися: „Яке оправдання можуть висувати ці ірредентистичні претенсії, коли сусідний край (Чехословаччина) наміряє респектувати права меншин, і коли вона сама зрештою находиться під політичним впливом Російського Медведя"?

„Нью Републик" не пробує відповідати на це зовсім оправдане й цікаве питання. Справді, якщо Бенеш вірний приятель Сталіна і Чехословаччина буде під впливом Совєтського Союзу, пощо тоді відбирати вірному приятелеви й залежній державі невеличку країну, якої набуття Совєтському Союзови, як муха собаці, а котрої втрата для Чехословаччини всетаки велика втрата? Невжеж Совєтський Союз всетаки не зовсім певний Чехословаччини? Чи може Совєтський Союз усетаки мав би поважні догоди з безпосередної контролі над Карпатською Україною? Всі ці питання цікаві, бо вони розкривають відношення Совєтського Союзу не тільки до Карпатської України й чехів, але й до інших країв, що тепер попадають в орбіт совєтських впливів.

ПОБІР РОБІТНИКІВ

На всякий випадок маємо новість. Нема закону про загальну примусову краєву службу, але на підставі існуючого закону про побір рекрута до військової служби Воєнна Комісія Робучої Сили вже почала перебірку і набирання робітників до таких підприємств, що виробляють „критичні" або „есенціональні" воєнні матеріяли.

Інтересне усім нам знати, а робітникам зокрема, як це переводять у практиці. Щоби багато не розписуватися, візьмім за приклад положення у місті Алентавні, у Пенсилвенії. У цьому місті є 351 робітників, що їх можна побрати до воєнної праці. Між ними є 97 з броварів, що наливали напитки у фляшки, або розвозили їх по крамницях. Крім них є ще 254 робітників, що працювали в цементовнях. Ось тих робітників треба було наперед віднайти. Отже кілька останніх тижнів влада вишукувала такі підприємства, що не виробляють „есенціональні" вироби. Потім Комісія Робучої Сили провірювала, чи справді в тих підприємствах потрібно тільки робітників, кільки вони мають. Так устійнили „стелю" для числа конечних робітників, навіть таких, як електричні механіки, книговоди, робітники при догляді машин, хочби й палячі, що називають себе „індженерами", тому, що працюють при „інджаях".

Після такого обрахунку прийшла черга на комісію, створену федеральним урядом для приміщення робітників до роботи. Робітників випитують кожного поодиноко і на підставі їх знання чи спосібности та досвіду приділюють до „критичних" робіт. Одначе робітник може відмовитися перейти до якоїсь іншої роботи, хоч би її і знав, коли має такі причини: 1. Як є хорий чи не має відповідних сил; 2. як нова робота не вичерпує його знання чи спосібности цілковито; 3. як тяжко робітникови переїхати до нової роботи.

Коли робітник спробує своїх сил при новій роботі і не може з нею погодитися, може спробувати інші. Колиж комісія заявить підприємцеви, що його робітник не надається до нової роботи, тоді підприємець має звільнити іншого робітника, а приняти наново попереднього. Зогляду, що таке поступовання є лагідне, то юнії й компанії радо співпрацюють з комісією і досі клопотів між ними ще не було.

Одначе можуть зайти й такі випадки, що платня в новій роботі буде нижча, ніж у теперішній, або робітник не має обовязку вписуватися до юнії в новій фабриці, тоді вже юнія мусить уступити. Такі й подібні „дрібнички" мусять бути наладнані добровільно.

Але справа йде про першенство при переношенню робітників до нової праці. В цій цілі ціла територія Злучених Держав поділена на дві групи: А. критична недостача робучої сили; Б. звичайна недостача робітника. Відповідно до такої клясифікації території приділюється робітників.

Всі промислові підприємства в Америці поділені на три категорії: Критичні, есенціональні, неесенціональні. Отже на підставі таких категорій теж приділюють робітників. Про це вже рішають самі директори окружних бюр Комісії Робучої Сили.

Проф. Микола Чубатий.

НІМЕЧЧИНА ТА УКРАЇНА — КОЛИСЬ ТА НИНІ

I.

Питання про відношення Німеччини до України, зокрема до українського визвольного руху, стало питанням, яке дуже люблять заторкати публіцисти, що є ворогами справжнього визволення України, українського вони походження, чи неукраїнського. Ось та, визволенню українського народу ворожа пропаганда, постійно звязує українське самостійництво з німецькою експанзією в Европі, дарма, що ані в минулім, ані в теперішности Німеччина не виказувала якогось спеціяльного, дійсного заінтересування справою визволення України. Навпаки так є, що коли Німеччина знаходилася у такому відношенню до України, що могла справді стати мало не рішальним чинником в справі остаточного скинення чужинецького панування над Україною, то вона сама тоді завжди такі змагання параліжувала та радше утруднювала переможне закінчення визвольної боротьби українського народу.

Сусіди України, заінтересовані в пануванню над багатою українською землею, ширили вістки про „берлінські марки", що на них ніби то мав спиратися динамічний розвій української національної свідомости ще перед першою світовою війною. Такі обвинувачення походили звичайно з польських джерел. За наших часів казки про спільність інтересів німецького нацизму з українським самостійництвом розтрублюють всему світу, зокрема по аліянтських країнах, комуністи та комунофіли в інтересі Совєтської Росії, для якої небезпека визволення України є чи не найважнішою проблемою міжнародної політики.

Німеччина, зокрема провідна її частина Прусія, ніколи не втішалися симпатіями у світі. Ось і тому, звязати українську визвольну боротьбу з німецькою рукою, як поляки так і москалі вважали за найлекший спосіб дискредитування української визвольної боротьби. Старо-римська пословиця, що звучить по українськи: „відважно обчерняй, то всетаки щось причіпиться", мала тут повне примінення.

З початком вибуху теперішньої війни повстала для Совєтів та для Польщі знов небезпека, що українська проблема у світі може стати знов актуальною та зрілою до розвязки. Тому і пущено в рух увесь пропагандивний апарат, зокрема Росії, і то по всьому світу, з ясною ціллю звязати независимий український самостійницький рух з Німеччиною.

Вистарчила компромітуюча поведінка цього чи другого з українців у відношенні до Німеччини, чи примусове перебування одного чи більше членів українського революційного підпілля на території Німеччини, щоб зараз цілий український визвольний рух звязати з нацизмом, дарма, що одного чи кількох типів, що тримають з націстами, найдено й серед англійців чи американців, не говорячи вже про тисячі пронацістів серед французів, бельгійців, норвезців чи росіян, які прямо формально зорганізовувалися проти власної батьківщини та стали на службу великого райху. А прецінь такої політичної групи немає серед українців, навпаки, нині всі провідні люди серед українських націоналістів, яких підозрівали в пронацістичному наставленні, з ласки Гестапа або перейшли на тамтой світ (письменник Самчук, Бандера та його окруження), або увязнені коротають свої дні в німецькій тюрмі (полк. Андрій Мельник, О. Бойків, чи Андрієвський) та невідомо навіть, чи вони ще живуть.

За чужими ось ті казки про „українців націстів" безмисльно повторюють деякі й свої американці українського роду, здебільша люди вузького світогляду. Одні з них десятками літ відчужені від української землі не всилі зрозуміти патосу та готовости боротьби за волю новочасного українського молодого покоління навіть проти всіх сил світа. Другі, зачаджені партійним доктринерством, застарілі їхні мозки вже заслабо функціонують, щоби перевести ревізію своїх роками помилкових поглядів. Група українського підпілля Бандери, що виповіла боротьбу комуністам, націстам і полякам, це приклад правдивих лицарів абсурду. Зрозуміти ідейність того покрою людей старі політишен партійних закамарків не всилі.

Безперечно були і серед українців некритичні люди, звичайно це люди без якої-небудь політичної освіти, що звязували зрушення з місця визволення України з Німеччиною, одначе вони ніколи не були всилі ясно освідомити собі, в чім властиво лежить та мнима спільність інтересів Німеччини та України. Та мнима спільність інтересів лежала по їх думці передусім в знищенні Польщі. Західним українцям треба було ослаблення Польщі для визволення Західної України, а Німеччині треба було ослаблення Польщі для захоплення її західних погранич. Одначе поза тим чисто негативним підходом інтереси України та Німеччини завжди розходилися, як у минулому, так і в теперішности.

Позитивна розвязка українського питання в напрямі визволення українського народу ніколи не лежала в інтересі Німеччини. Тому ця мнима спільність українсько - німецьких інтересів в чисто негативній площині, себто знищення Польщі, могла промовляти до переконання тільки людей, що не мали розуміння правдивих інтересів українського народу; людей що в цілій українській політиці більше кермуються ненавистю до противника, ніж палкою любовою до України. Вона була власністю хіба таких українців, що хотіли би більше руйнувати чуже, ніж будувати своє власне. А таких на українських землях щораз менше.

Німецька експанзія на схід.

Ніхто не може заперечити, що Німеччина, що її вважали краєм найстаршої християнської культури в середущій Европі, мала величезний вплив на формування культури Польщі, Чехії та інших середно-европейських народів. Зокрема чеська культура, це майже зіславянщена німецька культура. Німецькі культурні та господарські впливи доходили упродовж історії дальше на схід, аж на західну Україну, а в часах доброї конюнктури для ширення ось тих впливів, вони доходили навіть аж на Лівобережну Україну.

Для всіх народів середущої Европи та пограничних народів східної Европи німецькі впливи мали то додатні, то руйнуючі наслідки. Німецька кольонізація на схід несла зі собою кращий спосіб господарки, новий автономічний лад міських громад, так зване магдебурське право. Та німці підносячи, що правда, господарку краю, рівночасно переплітали пограничні краї Польщі та Чехії меріжкою своїх осель, що загрожувало національному характерови тих країв. В той спосіб посуваючися кольоніями на схід, німці винищили цілий словянський нарід, так званих надлабських словян, та значно поширили німецьку територію на схід, і то головно коштом чехів та поляків.

Нинішні такі міста, глибоко на німецькій території, як Берлін, Липськ, Франкфурт на Одрою, це колишні словянські оселі. В той сам спосіб німці зґерманізували найкраще загосподаровану колись провінцію Польщі, Шлезьк з його столицею, колись польським містом, Вроцлавом, званим нині Бреслав. Так само потрафили вони знімчити чеські погранича, а саму Чехію поперєплітати густою меріжкою німецьких кольоній, що з цілої Чехії зробить країну мало не двоязичну.

Що дала Україні німецька кольонізація?

По упадку західноукраїнської держави (1349) сильна фаля німецької кольонізації рушила також на західно-українські землі, несучи теж кращий спосіб ведення ремесла та рільництва враз з магдебурським правом для міст, а згодом й сіл. Ось ті німецькі кольоністи, тоді ще всі римо-католики, стали не тільки носіями латинського обряду, але теж і релігійної нетерпимости. Вони опанували заряд великих міст, як Львова, Перемишля, Сяноку та ще деяких. Перші заряджения у Львові проти українців це був твір панів Львова, себто німецьких кольоністів, бо управа міста Львова була в німецьких руках аж до половини 16-го століття. Тоді доперва перейшла вона в польські руки. Українців у Львові викидали з реміснічих цехів, торгових товариств (ґілд). Перші обмеження для православних церков теж походили від німців у Львові.

Німці опановували спершу навіть ерархію римо-католицької церкви в Західній Україні, що поборювала православія, монаші римо-католицькі чини, тощо. Німецьке право, що його вводили по українських селах, руйнувало старий демократичний та свободолюбний устрій українського села, так званих громад на старім руськім праві, та заводило самовладно наставленого війта і важні панщизняні обовязки.

В 15-тім століттю зачинає римо-католицька церква в Україні польщитися, випираючи з костела німецькі впливи. Найпізніше випёрли поляки на українських землях німецькі впливи з міських великих громад. Але й ця переміна принесла українському елементові тільки шкоду. Німецькі кольоністи, як римо-католики, не українщилися, але полщилися. В той спосіб вони побільшили ще тільки польський елемент на українських землях. Ще нині багато з шовіністично наставлених поляків до українців, це члени старих міщанських родів у Львові німецького походження.

Одним словом, німецька кольонізація в Україні вийшла і під національним і під економічним оглядом на користь тільки полякам, а на шкоду українського елементу. Спольщення західно - українських міст це головна заслуга німецьких, спольщених пізніше кольоністів, бо поляки були ще в ті старі часи заслабі на опанування українських міст.

(Дальше буде).

ОЛ. ЛУГОВИЙ. Права автора застережені.

В КІГТЯХ ДВОГОЛОВОГО ОРЛА

ПОВІСТЬ З ЧАСІВ ВЕЛИКОЇ ВІЙНИ
У двох частинах.
(Перший том трилогії „Огнем і Кровю")

120)

— По моїй думці, — тут Паволоцький глянув на Володченка, — за мене одержав нагороди хтось інший. Читав в „Інваліді" про нагородження Юрієм полковників Серебрянчукова і Куліпіна, власне за Олещицький бій. Як то сталося, я сам не розумію, треба думати — висока політика замішана. Бо в тому бою їх ніхто не бачив.

Володченко неспокійно мнявся на ослоні. Брусілов розпитував далі:

— Ну, добре... Цю справу ми ще розслідимо. А за рейд і Кухоцьку Волю що одержали?

— Нічого, ваше високопревосходительство.

— Як же так? — сердито вставив Каледін. — Я самий читав реляцію! Нагородний лист може завернули, чи що?

— Не можу знати, ваше високопревосх... Можливо де застряг. Ніколи за нагородами я не гнався, от, виконував те, що вважав за свій обовязок. Та коли зайшла мова про нагороди, то бачите, атестації у нагородних листах старшин і вояків писав і підписував я, а мій нагородний лист виготовлявся у котрійсь з вищих команд, де саме — не знаю. По становищу командуючого обеднаним корпусом — мій нагородний лист мусів виготовляти штаб третьої армії. Але постійне моє становище у той час було командант ескадрону і вслід за тим — помічник команданта полку. Отже нагородний мій лист мусів би виготовляти штаб дивізії.

Важким зором оба ґенерали зміряли Володченка. Начальник дивізії ніяково вдивлювався в свою тарілку. На очах малів, зїжувався, як нашкодивши зїжується кіт.

— Чудасія! — буркнув Брусілов. — Ґенерал Володченко! Чи можете ви пояснити, що за комедія з тими нагородними листами підполковника Паволоцького?

— Не можу точно сказати, ваші високопревосходительства — надто невинним голосом відповідав начдив. — У мене, ваші високопревосходительства, довгий час не було начальника штабу. Знов же відступ, навал праці. Можливо ще якісь задержки. Я перевідаюся, ваші в—ва.

— Перевідайтеся, і, будь ласка, нагородний лист вишліть просто мені, — наказуючим тоном повільно сказав Каледін. — Ае по формі буде, та бо ґенерал Ґіленшмідт на підем затяжкий, місяці, чого доброго, чекати довелосяб. А кривди необхідно якнайскорше направляти.

По обіді Володченко з Ніколаєвим вимовилися навалом праці і забралися. Брусілов сказав Володченкови на прощання:

Не хочемо псувати вам карієри, ґенерале. Догани вам, отже, не проголошуватимемо! Тільки на будуче просимо, — це просимо Брусілов вимовив з притиском, — до повторення таких випадків не допускати.

Обох високих гостей Паволоцький провів за село. Зустрічні на вулиці гусари невимушено ставали у „фронт", бадьоро відповідали на поздоровлення високого начальства, не „їли начальство очима", по уставному, а дивилися просто, навіть весело. Така невимушеність не втікла уваги Брусілова. Він дякував Паволоцькому за добрий стан полку. На скромну заввагу, що його заслуга у цьому випадку зовсім мала, просто у кінні полки набирається краще розвинений людський матеріял, Брусілов сказав:

— Не говоріть! У полкові слідний ваш дух... І в ніжинців краще розвинений, як ви кажете, матеріял. А ніжинці від чернигівців далеко позаду зісталися. І те, да не те! Від вашого полку сподіюся багато, підполковнику Паволоцький. Кожний полк — це щонайменше вісімдесять відсотків його командант. Жалую, що по нашим тутешним законам командуючий фронтом не має влади міняти командантів полків.[60])

Та ваші справи я розсліджу, добиватимуся справедливого трактування вашої особи в головному штабі. Сподіюся у друге вас зустрінути начальником дивізії, моїх рекомендацій чейже головний штаб не знехтує.

Розпрощалися зовсім не по начальницьки. І справді, іменування Паволоцького полковником переведено в тягу трьох тижнів. Але за Олещиці не міг нічого вдіяти навіть командуючий фронтом. Нагороди за той бій одержали вже давно Серебрянчуков з Куліпіним. Відгребання тої справи загрожувало великим скандалом для Ґіленшмідта, Леша і Еверта, рознеслосяб по арміям. Так і залишилося.

(Дальше буде).

[60]) Всіми іменуваннями завідував головний штаб у Петербурзі. Командуючий фронтом своєю владою міг іменувати тільки хорунжих, але і таке іменування йшло на потвердження головного штабу.

У РОКОВИНИ „ГЕРОЙСЬКОГО КУРІНЯ"

Це було памятного 1918 року. Українська наболіла неволею душа борсалася в напруженім визвольнім пориванні. Серед згуків гармат і смертоносних співів вогняних заграв дзвенів визвольний голос зраненого серця України. Наша-ж Батьківщина шуміла з вихрами военної хуртовини свою весільну пісню життя. І те життя утверджувалося на зраділих її просторах Четвертим Універсалом, який торжественно оповіщав:

„Народе України!

Твоєю силою, волею, словом утворилась на Українській Землі Вільна Українська Народня Республіка. Справдилась колишня мрія батьків Твоїх. Від нині Українська Народня Республика стає самостійною, від нікого незалежною, вільною суверенною Державою Українського Народу".

І тоді саме ж пишалась по розкішних землях України, усміхнена радість — а блиск сонця опромінював спів пташат:

„На ланах, на травах,
На срібнозелених,
У житах злотистих,
Стрункоколоскових".

Так родилася „казка нових, ще не пройдених доріг", казка можливостей всебічного розвитку української нації.

І тоді ж, як завжди — з задимлених стрільним порохом обріїв — прокладав собі, трупами і кровю, шлях до нас дикун. Тоді кривавилися безневинні наші степи, а московський большевизм, насильно посіяний на українськім ґрунті, виростав хворобливим квітом політичного обезвінчення й віроломства. Своєю демократичною рівністю в біді й нужді уярмив наш народ і винищував його голодом, розстрілами і Соловками. „По свинячому шукають правди" — писав покійний Хвильовий — бо ніби революція наша, а слова не наші".

І як соромно нам, що до такого стану річей спричинились своєю ведмежою прислугою, такиж наші „соціялісти". Вони викривляли душу народу тим, що вбачали в большевиках союзників спільного заговору, підготовляючи ґрунт для них, як нині „народніми фронтами".

І треба було багато жертв і крови, щоб розчаруватись в большевиках, що підбили Україну для грабіжництва й визиску.

„Лише", пише М. Галаган, „безмежно віддана українській боротьбі студентська й ґімназійна молодь, навіть без заклику зголошувала свою готовість боронити Україну зі зброєю в руках. Глибоко сумна, надзвичайно трагічна, але високопатріотична й героїчна подія в історії української визвольної боротьби, яка відогралась під Крутами, доказує краще всяких слів, на які подвиги здатна була ота молодь і які жертви приесла вона в імя інтересів і чести батьківщини". Крути — це один з найпоказніших прикладів любови й оборони Батьківщини на тілі тієї доби. Творцем тієї історичної леґенди є студентський курінь, що 27. січня 1918 року вирушив у бойові ряди здержувати наступ жорстокого большевицького наїздника. Нашвидку відбувши військову заправу, з дуже скромним бойовим вирядом, їхали оті розспівані борці завзято боронити важного вузла Бахмача, що відкривав дорогу на Київ. Ніякі перешкоди не в силі були здержати малолітніх козаків-героїв. Їх кликала велика честь нації та її любов, щоб виявити приклад національного обовязку. Поборюючи всякі перешкоди соціялізуючих людей, доїхали Вони до Крут 28. січня. День той був сповнений працею впорядкування окопів і землянок. Надходила остання пропамятна ніч, а по ній — день слави. Юнаки, закінчивши підготівну працю, розташувались по боках залізничої лінії, поблизу Крут до оборони.

На полі бою по одній стороні 600 воїнів — по другій 6,000 большевії під проводом Муравйова й підкомандних Ремигова і Єгорова.

Головний наступ згуртованої орди напасника почався около 9. год. 29. січня. Український відтинок попав під сильний обстріл московської артилерії. Уміжчасі кривавим приступом зближалися ошалілі матроси. Відсутність стрілива й зрада команди українських воїнів спричинили трагічний вислід бою. Три прізвища штабних сотників, що покинули терен бою, вславилися вічною ганьбою-сорому.

Але козаки не відступають з бойовища, хоч поволі мовкнуть скорострілі. Опісля падає український приказ відступу. І саме в оту хвилину, коли праве крило відступило, київські студенти пішли, не вагавшись, в безнадійний наступ. Ворог, використовуючи це, окружив їх своїми матросами.

Потім розляглися тривожні оклики українського „слава" і московського „ура". Почався рішальний бій на багнети. Обливалися кровю багнети й тіла стрільців, брязчала криця їх штиків і мязів. Так згинуло 300 воїнів найлютішою смертю-безсмертя. Розстрілені й знівечені по большевицькому тіла добрих синів Батьківщини поглинула рідна земля.

Останки вояків, що врятувалися поза межами цього бою, відступали у військовім ладі в напрямку Києва. Під огнем ворожого артилерійського обстрілу нищили за собою рейки, мости, тощо.

Незабаром знову українські війська відперли орди наїздника, а тоді тіла героїв поховано в Києві 19. березня 1918 року на Аскольдовому цвинтарі, звідки видко місце їх кривавої боротьби з ворогом — Крути. Тоді теж український народ прощав на вічність отіж тіла, щоб жити їхнім духом, який на вівтарі оборони Батьківщини сяє кривавим дороговказом до Визвілля.

Крізь бурю сучасности несеться туди з усіх селищ України душа молоді, щоб натхнути себе крутянським духом. Він буде щороку промінювати по широких просторах України й кожне серце українця запалить грозами свого жару.

Промінюючи по землі могил і хрестів буде будити приспану душу нації й її сумління. Він же пригадуватиме Україні, що Вона воскресне не зо сну, але з праці й труду віків із крови й жертв.

Крути яскраво виявили серце українця з його патріотичним почуттям і моральною відвагою, як теж створили зміст леґенди, навіяної патріотичною моралю й її духом національного обовязку. З отих саможертвенних і шляхетних сердець, зложених у лоні рідної землі, заквітне взавтра чудова квітка соняшних днів.

Цей відважний чин Геройського Куріня створив великий культ жертви, овіяний всенародньою романтичною пошаною. Виправа Геройського Куріня свідчить про духову міцність народу, його морлаьну змужнілість і непереборність.

Могила отих студентів буде назавжди уквітчана квітами, украшена чаром юности, чудова оточуючими тінями героїчної саможертви. Могила 300 крутянських оборонців Києва — це символ смерти за перемогу нової української національної віри, національного світогляду. Визнавці тієї віри добудуть Україні належне місце під сонцем... — („Наш Прапор", Львів, 1937).

З життя Громад і Організацій

Український Продукційний Відділ Американського Червоного Хреста в Ню Йорку

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Ювилейна гостина.

Український Продукційний Відділ Американського Червоного Хреста справляв четверту річницю свойого існування, дня 31-го грудня 1944 року. Зібралося в Шкільній Домівці при 6-тій вулиці в Ню Йорку понад 150 осіб і засіло до гарно прибраних столів. Стоди гарно прибрані. Та які на них страви, ярина, напитки й солодощі! Хіба тільки українські жінки можуть всьо так гарно й смачно приготовити. Як я довідалася, то самі члениці згаданого Відділу ці всі присмаки позносили й приготовили. За таку відповідно приготовану гостину належиться признання.

Господарем вечора був пан Хоміцький, котрий покликав до слова: п-а Т. Калинс, представника з А. Ч. Хреста; панну Еву Піддубчишин; панну Марію Клячко; п. Р. Сліпого; п. П. Задорецького; та заслужену предсідницю Українського Продукційного Відділу, паню К. Джордзю.

По гостині гості забавлялися до пізної ночі.

Це все про гостину. Та треба згадати щось більше про згадане товариство, бо члениці Українського Продукційного Відділу А. Ч. Х. дуже багато напрацювалися, щоб дати доказ, що вони, як горожанки Америки, щиро працюють із американцями на полі гуманітарному, але одночасно, як українки з походження, хочуть працювати зорганізовано під українським іменем, щоб тим самим поширяти добре імя України. Це останнє заставило їх створити український відділ при А. Ч. Х. За чотири роки члениці Українського Продукційного Відділу серед трудів і перешкод зробили дуже багато. Не тільки, що посвячували свій час для праці в А. Ч. Х., але також збирали гроші й давали різного рода підприємства на ціли А. Ч. Х. Для кращого зрозуміння праці Українського Продукційного Відділу подам кілька чисел. За минулий рік, а то 1944, члениці посвятили 8,000 годин праці, дали свій матеріял і години праці на 2,000 різного рода річей, а між іншим і $1,000 чистої готівки. За ту працю дістало 18 члениць відзнаки за цілорічну працю, а 5 жінок дістали шпильки за 100 годин праці.

За попередні роки не подаю чисел, але хотілаб з признанням згадати бодай про це, що У. П. Відділ поставив 11-го листопаду 1944 памятник, який присвятив воякам східнього Ню Йорку, що полягли в бою в часі першої світової війни.

Це товариство крім праці в А. Ч. Х. не забуває також на працю на українському полі. В кожному святі, підприємстві, будові памятників, закупні домів чи кампаній, то члениці У. П. В. дуже радо помагають.

Український Продукційний Відділ А. Ч. Х. і праця його члениць заслуговує собі через те на більшу увагу загалу. Булоб гарно, щоби ті жінки, що працюють не зорґанізовано в рядах А. Ч. Хреста, зрозуміли конечність такого українського відділу й стали членами У. П. Відділу.

Тільки спільними силами більше доконаємо. Тому не ходім нашим старим звичаєм, себто не руйнуймо ті організації, котрі є й працюють, як — в них ми не є головою, чи в них є хтось, що нам не до вподоби. Розбудовуймо це, що вже збудоване. Помагаймо в стремліннях тих, що вибрали собі добру дорогу для звеличання Америки й України.

Стараймося краще пізнати працю Українського Продукційного Відділу А. Ч. Х., а тоді напевно це товариство знайде у своїх рядах більше члениць, а серед українського загалу більше симпатиків. Ще додамо, що Український Продукційний Відділ А.Ч.Хреста зложив від себе вкладку в сумі $10 до Українського Американського Допомогового Комітету у Філядельфії.

Приявна.

РОЗСТРІЛИ УКРАЇНСЬКИХ СВЯЩЕНИКІВ БОЛЬШЕВИКАМИ

ОНА, що то передає новинки з Европи в советському насвітленню, подає як вістку, одержану з Берна (Швайцарія), що советська влада арештувала в Галичині 30 українських греко-католицьких священиків і кількох з них розстріляла, обвинувачуючи їх в тому, що в часі німецької окупації співпрацювали з німцями. Та сама агенція подає, що у Львові гостив прибувший з Москви київський митрополит Николай, що „відбув наради з впливовими українськими провідниками" та „відвідав українські церкви й наукові інституції, які німці ограбили до тої міри, що в них малощо лишилося". Теж ще додає, що „львовяни приняли київського митрополита з великими почестями, віддаючи належну йому пошану".

ЖЕРТВИ НА ПРАЦЮ УКРАЇНСЬКОГО КОНҐРЕСОВОГО КОМІТЕТУ

На цілі Конґресового Комітету жертвували: Анна Настюк з Юніон, Н. Дж., $5; В. Крушельницький з Гемтремк, Міш., переслав $25 як жертву Миколи Ґорина в сумі $15, а від відділу 94 У. Н. Союзу в сумі $10; Йосиф Крупка з Гемтремк, Міш., $52 як місячну жертву від Товариства Помочі Українським Справам; А. Котович $6, а А. Блащук $2, оба з Дітройт, Міш., на Український Квартальник.

КУПУЙТЕ ВОЄННІ БОНДИ

Що писала „Свобода" тому 40 років?

19. січня 1905. р.

ПРЕЗИДЕНТ ПОМИЛУВАВ ВОРОХОБНИКА НА ФИЛИПИНАХ.

Президент Рузвелт увільнив з тюрми провідника филипинських ворохобників Івана Ґутереза, котрий убив двох американських вояків. Ґутереза засудили в р. 1901. на кару смерти, однак ізза заслуг, які він давніше положив для Злучених Держав, кару смерти перемінено на досмертну тюрму. Його провина полягала в тому, що як його зловили на острові Люсон два американські вояки в 1900. р., Ґутерез казав їх розстріляти.

ПАМЯТИ О. АНТОНА БОНЧЕВСЬКОГО.

В дволітну річницю смерти покійного патріота священика (о. Б. помер 25. січня 1903) відбудуться поминки в Нортгемтон, Па., дня 25. січня. Служба Божа буде в год. 10. рано. Прошу оо. Товаришів покійного не відказатись від участи в цім вельми сумнім святі. — о. Нестор Дмитрів.

Покійний о. Бончевський полишив 500 долярів на популярне просвітне видавництво світського змісту. При записі перед смертю були приявні о. Дмитрів, о. Макар та ред. Іван Ардан. Ще за свого життя покійний написав і видав кілька книжечок.

БЕРІМСЯ ДО БИЗНЕСУ!

Українці повинні братися в Америці до бизнесу. При добрій волі, розумінню справи і згоді це не буде тяжко. На заложення торговельної спілки вистарчить 50 людей або й менше. Як вони зложать уділи по $10, то закладний капітал з $500 буде вистарчальний. Такі спілки між американськими українцями існують уже в Шамокіні, Мт. Кармелю, Йонкерсі, Мейфілді, Олифанті і де інде. Всі вони добре розвиваються. В Олифанті роблять вже $1,000 на місяць.

ЗА ПРАВА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В РОСІЇ.

На недавнім засіданню полтавського ґуберніяльного земства ухвалено поперти перед міністерством прохання уїздних земств золотоношського, константиногородського, переяславського і хорольського, щоб міністерство 1. дало дозвіл на заложення наукових середних заведень; 2. допустило до сільських бібліотек книжечки в українській мові; 3. допустило в програму народніх шкіл навчання української мови; 4. просити, щоб чимскорше виготовлено тип середньої школи. У склад комісії для виготовлення основ для звязи нижчої школи з вищою ввійшли такі особи: професори Науменко, Лучицький, Туган Барановський; прив. доцент Яснопольський, радний Бутович, радний Цимбалістий і інші.

Д-р А. Т. Кібзей.

ЖОВТАЧКА

Між іншими недугами жолудка і його спомагаючих желез та проводів часто попадає людина в недугу, що її зовемо жовтачкою. А називаємо цю недугу жовтачкою, бо лице, та взагалі скіра чоловіка переміняються в жовту краску. Як поглянуть на такого чоловіка, то кажуть: жовтий як канарок.

Сама зміна краски скіри — ще не є недугою. Знайти треба причину, чому якраз така зміна наступає. А є багато причин. Може бути лиш катар печінки та жовчевих проводів, а може бути якраз обструкція жовчевих проводів через новонарости, рак, або іншу причину.

Ось причини жовтачки:

1. Жовтачка через затиснення або затикання жовчевих проводів. (Obstructive Jaundice).

Таке затиснення може наступити з всіляких причин, приміром через якийсь предмет, як жовчевим камінням або паразитами; або від запалення напухнуть слезисті оболони стінок жовчевих проводів; або якийсь боляк їх затикає; або вони самі звужаться; або затиснене їх із зовні боляк з печінки, з селезінки, з жолудка або часом і з нирок; або може наступити таке затиснення із зликоватіння та з інших недуг печінки і т. п.

Прояви жовтачки з такого механічного затиснення жовчевих проводів є ось які: жовч зливає кров, а в кишках її нема і часом може такий стан перемінитись в поважнішу недугу, що може закінчитися навіть смертю. Така недуга називається „холемія".

Зрештою жовч заливає не тільки кров, але й клітини та оболонки організму, як приміром білка очей. Моч такої людини жовто-темна неначе пиво або зеленкувата. В ній багато жовчу, але слина і харковиння задержують природну закраску. Очевидно скіра такої людини жовта. Кал ясноглинистий; велика скількість його виходить з чоловіка; кал погано смердючий. Чоловік такий попадає в запір або в розвільнення. Він почуваєтся загально ослаблений і не має апетиту, нездужає на жолудок; язик у нього обложений, а скіра свербить. На скірі появляються часом погані боляки, що тяжко їх гоїти; часом скіра кровавиться. А при тім усім недужий попадає в пригноблення, депресію та злоститься защонебудь. Іноді має жовті привиди; а часом — хоч рідко — може попасти в недугу „холемії", а це тоді, коли до жовтачки долучиться сильна горячка, або коли жовтачка була хронічна. Тоді недужий нагло тратить сили та попадає в судороги; живчик бє скоро, язик сухий, так начеб чоловік нагло занедужав на острий тиф. І в такім стані він непритомний гине.

2. Жовтачка з отруй. (Toxic Jaundice).

Того роду жовтачку можуть викликати деякі хемічні продукти з вугля та живиці, а також фосфор, аршеник і отруї з гадин. Крім цього може вона повстати з затроєння крови в часі вагітности у жінок, з усіляких боляків і затроєнь, з малярії, з жовтої фебри, з паразитів — т. зв. „епідемічної жотачки", а часами з сифіліса, тифу або тифовини; врешті з унаслідження по родичах та з острої анемії.

Прояви цеї жовтачки є дуже різнородні, відповідно до причин, які її викликали. Часом така жовтачка назовні не дуже слідна, але зате її органічні прояви, себто внутрі органів людського тіла, є дуже визначні і пригадують собою тиф. У такого недужого звичайно живчик прискорений, язик сухий; у нього виступають кровотоки і такий чоловік звичайно гине.

Лікування жовтачки відбувається правильно через усунення причин, що її викликали. Ніякі бабські ліки тут нічого не вдіють. Отож коли затиснення жовчевих проводів наступило з якоїсь механічної причини, приміром через жовчеве каміння, через боляки і т. п., то часами й операція є конечно потрібна. Звичайно жовтачка має своє жерело в якімсь недомаганні жолудка, приміром в катарі жолудка. Тоді треба в першій мірі лікувати жолудок, то й жовтачка уступить. Коли з причини жовтачки появляються які недомагання, то доскулюють чоловікови, то їх треба відповідно лікувати; приміром, коли скіра свербить, то щодня купатися в теплій воді, заправленій сіллю.

Жовтачку, що повстала з якогось затроєння або з недуг, що їх якраз цвали (пр. малярія, фебра, сифіліс, тиф і т. п.), муситься лікувати через відповідне лікування того затроєння і тих недуг, які спричинили жовтачку. Тут лікарська поміч є конечно потрібна.

3. Жовтачка новонародків. (Icterus Neonatorum).

Є багато родів такої жовтачки. Вони захоплюють звичайно малих дітей немовлят упродовж перших чотирьох днів їх життя. Ця недуга проявляється легкою жовтачкою скіри у новонародків і треває приблизно через два тижні. Але вона не доскулює дитині і ніколи не кінчиться смертю.

Та в тяжких случаях такої жовтачки, а особливо коли дитина унаслідила сифіліс по родичах, жовтачка може викликати тяжкі наслідки, як запалення жил, гнояки, кривотоки і т. п., а тоді така дитина рідко коли приходить до здоровля.

Трапляються часом, хоч що правда рідко, такі випадки жовтачки у дітей, як ось епідемічна жовтачка, получена з розвільненням, моченням кровю і т. п., або приміром родинна жовтачка, при якій кожда слідуюча мала дитина в родині чимраз більше попадає в цю недугу і кожда вмирає, при чім і сама мама може терпіти на жовтачку. Але це — як сказано — рідкі випадки та про них я тільки мимоходом згадаю.

(Дальше буде).

ВІЙНА МІНЯЄ ВОЯКІВ

Чимало родичів побачать, що їх сини, які повернуться з війни, змінилися. Вони помітять, що брак порозуміння поміж старшим поколінням (яке все ще плекає спогади про рідну країну), та молодим, родженим, тут, зникає. Вояків, яких мають відсилати за море, підготовляють не тільки до самого бою, але також до того, аби вони могли розуміти тих людей, серед яких доведеться їм перебувати.

Для американського хлопця, який опиниться у Франції, чи в Австрії, чи в Німеччині є дуже важним, щоб він розумів тих людей, та щоб вони розуміли його. В таборах, де вояки відбувають свій воєнний вишкіл, а навіть підчас подорожі водою до чужих берегів, вони вивчають мову тої країни, до якої їдуть.

Відділ Спеціяльної Служби при Армії опрацював наукові способи, як придбати за короткий час необхідне знання з чужої мови. Вживають для того грамофонні плити та книжки-підручники. Читаючи якесь слово в книжці, вояк в той-же час чує, як воно вимовляється. Таким чином вивчає як називаються харчові продукти та інші річи, як давати питання та взагалі як дати собі раду в кождому негайному випадку. Коли підіздить до чужого краю — не раз це є край його батьків — він вже має вистарчаюче на початок знання мови, яке поширює на практиці з місцевими людьми.

Не менш важним є пізнання звичаїв і традицій тих людей, серед яких доводиться перебувати нашим воякам. Вони на власні очі бачуть різницю в умовах життя в тих країнах і у себе в дома. Чимало хлопців будуть мати нагоду побачити рідну країну своїх батьків. Вони переконаються, що їхні батьки вийшли з іншого оточення, іншої культури, яка творилася століттями, і тому різниця між ними та старими американцями є цілком зрозумілою.

Американським хлопцям італійського роду, яким пощастило побачити церкву Св. Петра в Римі, чи може навіть побачити Папу, поцілувати його перстень, певно будуть більш зрозумілими релігійні почування їхніх родичів. Знов хлопці з німецького роду матимуть нагоду порівнювати життя, яке вони тут мають, з життям в Німеччині. Певно, що після того будуть мати більшу пошану до родичів, що відважились прірвати старі звязки й помандрувати за тисячу миль в чужу країну, щоб там творити нове життя. А хлопець з українського роду, який може нераз соромився за свого батька серед американців, може почути під свого товариша по кімнаті, чи в шанцях, що той почуває те саме по відношенню до свого батька-русина. Коли розговоряться більше, обидва признають, що їхні батьки зробили дуже розумно, що перебрались жити в Америці.

Коли ці хлопці, що роджені в Америці, повернуться до дому з відзнаками за свою замірську службу, чимало з них привітає своїх родичів їхньою рідною мовою, хочби й не знали її так добре як родичі. Можуть навіть розкажуть родичам, як виглядає їхнє місто, село. А що важніше: Ці хлопці будуть мати більше зрозуміння й ліпшу пошану до старшого покоління, ніж вони мали їх раніше. — („ФЛІС").

ТАРЗАН, ч. 1116. Леопард ч.7.

Так, він знаменитий акробат, але чи може він перемогти дикі звірі, як мені казали? Ви скоро побачите, пане фірер.

Гало, Курт. Випусти леопарда ч. 7. — Демонстрація для фірера.

У низу послугач потягнув за движню й відкрив двері... а з клітки вискочив зголоднілий леопард та скоро пішов у город, де він зачув запах чоловіка.

